

10. Kaupunginarkisto

Henkilökunta. Henkilökunnan kokoonpanossa toimintavuoden 1957 aikana ei tapahtunut muutoksia. Kaupunginarkistonhoitajana oli siten edelleen fil.maist. Ragnar Rosén, arkistonhoitajina fil.tri Sylvi Möller ja fil.kand. Orvo Pyykkö, amanuenssina fil.maist. Sirkka Lindstedt, toimistonhoitajana neiti Aino Soura ja vahtimestarina herra Eino Parkkali sekä tp. arkistoapulaisena ylioppilas Kalevi Heikkilä. Amanuessi Lindstedtin ollessa 1. 1.—28. 2. ja 1. 10.—30. 11. jatko-opintoja varten virkavapaana hänen sijaisinaan olivat fil.maist. Tuomo Polvinen ja fil.maist. Heikki Impola. Toimistohenkilökunnan kesälomasijaisena oli 1. 6.—31. 8. ylioppilas Matti Klinge. Arkistonhoitaja Möller ja amanuessi Lindstedt suorittivat kaupungin matka-apurahan turvin opintomatkan Tanskaan. Ruotsiin tekemänsä virkamatkan aikana kaupunginarkistonhoitaja Rosén Tukholmassa ja Upsalassa tutki eräitä Helsingin historiaan liittyviä kysymyksiä.

Toimisto- ja arkistotilat. Kaupunginarkiston käytössä olivat koko vuoden Tempeliakion kalliosuoja sekä vuokratilat taloissa Runeberginkatu 10 ja Mäkelänkatu 107.

Toiminta kunnallisena keskusarkistoviranomaisena

Esitykset ja lausunnot. Kaupunginarkiston tekemistä esityksistä ja sen antamista lausunnoista ja selostuksista on mainittava seuraavat: a) kaupunginhallitukselle: 27. 3. arkistonhoitaja Möllerin ja amanuessi Lindstedtin matka-apuraha-anomuksista; 23. 4. kaupunginarkistonhoitaja Rosénin virkamatkasta Ruotsiin; 17. 6. valtioneuvos J. A. Ehrenströmin elämäkerran julkaisemista koskevasta aloitteesta; 18. 6. vuosien 1940 ja 1952 olympiakisojen arkistojen luovuttamisesta kaupunginarkistolle; 8. 7. professori Kaivon Fieandtin erään Helsinki-aiheisen tutkielman julkaisemisesta; 12. 7. määrärahan myöntämisestä professori Kustavi Grotenfelt-vainajan kirjaston osittaista ostamista varten; 15. 7. sairaala-arkistojen osittaista mikrofilmaamista koskevasta aloitteesta; 19. 8. eräiden arkistoinesten hävittämisestä 13. 9. 1956 annetun asetuksen nojalla; 6. 9. määrärahan myöntämisestä erään 1600-luvulta olevan asiakirjaniteen ostamista varten; 5. 10. veroviraston eräiden asiakirjojen hävittämisestä; 10. 10. kaupunginvaltuuston painettujen asiakirjojen, esityslistojen ym. inventauksesta ja osittaisesta supistamisesta; b) toimistovirkojen pätevyysvaatimusluokkiin sijoittamista selvittelevälle komitealle: 27. 11. arkiston toimistovirkojen pätevyysvaatimuksista; c) kansainvälistä arkistokäsikirjaa suunnittelevan toimikunnan puheenjohtajalle, professori Hans Nabholzille (Zürich) lähetettiin 23. 5. tietoja Suomen ja erityisesti Helsingin arkisto-oloista.

Tarkastukset ja neuvonta. Noudattamalla v. 1956 hahmoteltua suunnitelmaa tarkastustoimintaa on jatkettu suorittamalla tarkastuksia seuraavissa virastoissa ja laitoksissa: kaupunginvaltuusto, revisiovirasto, kaupunginhallitus, esikaupunkiliikenteen suunnittelukomitea, asuntotuotantokomitea, järjestelytoimisto, kaupunginhallituksen asiamiestoimisto, rahatoimisto, tilastotoimisto, kaupunginarkisto, hankintatoimisto, verovirasto, palkkalautakunta ja palkkalautakunnan toimisto, kiinteistölautakunta ja kiinteistövirasto, yleisten töiden lautakunta ja rakennusvirasto, palolautakunta ja palolaitos, liikennelaitoksen lautakunta ja liikennelaitos, satamalautakunta ja satamalaitos, teurastamolau-

takunta ja teurastamon toimisto, elintarvikekeskuksen lautakunta ja elintarvikekeskus, puutavara- ja polttoainetoimisto, huoltolautakunta ja huoltovirasto, Koskelan sairaskoti, Kustaankartanon vanhainkoti, Tervalammen työlaitos, työtuvat, lastensuojelulautakunta ja lastensuojeluvirasto, Sofianlehdon vastaanottokoti, Metsäkummun hoitokoti, Hyvösen lastenkoti, Malmin lastenkoti, Toivolan oppilaskoti, Kallion nuorisokoti, Reijolan nuorisokoti, Kullatorpan lastenkoti, Nukarin lastenkoti, apulastentarha Aula, Lemmilän vastaanottokoti, Ryttylän koulukoti, Toivoniemen koulukoti, työnvälityslautakunta ja työnvälitystoimisto, työllisyyslautakunta, ammattioppilaslautakunta, holhouslautakunta, oikeusaputoimisto, raittiyslautakunta, väkijuomaliikkeen tarkastaja, nuorisotyölautakunta ja nuorisotoimisto, urheilu- ja retkeilylautakunta sekä toimisto, suomenkieliset kansakoulut, suom. oppivelvollisten lasten luettelo, suom. kasvatuseuvola, Aleksis Kiven koulu, Kaisaniemen koulu, Tehtaankadun koulu, Taivallahden koulu, ruotsinkieliset kansakoulut, ruots. oppivelvollisten lasten luettelo, ruots. kasvatuseuvola, Annankadun koulu, suom. työväenopisto, ruots. työväenopisto, ammattiopetuslaitosten johtokunta, valmistava poikien ammattikoulu, valmistava tyttöjen ammattikoulu, kirjapainokoulu, kähertäjäkoulu, Sedmigradskyn pientenlastenkoulu ja Marian turvakoti, lastentarhain lautakunta, Kotikallion lastentarha, Onnelan lastentarha, Pihlajan lastentarha, Tukholman päiväkoti, Barnabon lastentarha, Bertha-Maria-hemmet, Ebeneserkodin lastentarha, kotitalouslautakunta ja kotitalouslautakunnan toimisto, majoituslautakunta, väestönsuojelulautakunta, rakennustarkastustoimisto, kunnallinen keskusvaalilautakunta, asutuslautakunta, konepajatoimikunta, aloitetoimikunta, työturvallisuustoimikunta, huoneenvuokralautakunta ja huoneenvuokratoimisto sekä Malmin alatoimisto, polttoainepäällikön toimisto, ulosotto-laitos, kaupunginviskaalinvirasto ja Helsingin kaupungin leski- ja orpokassa.

Poikkeuksellisen intensiivinen tarkastustoiminta on käynyt mahdolliseksi ainoastaan sen kautta, että toinen arkistonhoitajista on irroitettu miltei kaikista muista töistä arkistossa. Tarkastustoiminnan nojalla on todettu, että kaupungin virastojen ja laitosten arkistoja nykyään säilytetään 816 eri paikassa, joissa on yhteensä n. 20 750 hyllymetriä asiakirja-aineistoa. Tämä määrä — johon ei sisälly kaupunginarkistoon siirretyt arkistot ja arkistosat, n. 5 000 hyllymetriä — jakautuu hallinnonhaaroittain seuraavasti:

Hallinnonhaara	Arkiston säilytyspaikkojen lukumäärä	Arkiston laajuus hyllymetreissä
Kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus ja välittömästi sen alaiset virastot	94	1 978
Revisiolaitos	4	18
Veroviranomaiset	49	5 177
Palkkalautakunta	5	67
Kiinteistöjen hallinto	68	340
Yleiset työt	44	810
Palotoimi	3	32
Teollisuuslaitokset	31	984
Liikennelaitos	48	824
Satamalaitos	26	752
Teurastamatoiminta ja lihan tarkastus; elintarvikekeskus	7	399
Puutavara- ja polttoainetoimisto	5	110
Terveystenhoito sekä sairaanhoito sairaaloiden ulkopuolella	34	337
Sairaalat	95	2 042
Sosiaalihuolto	65	1 347
Lastensuojelutoimi	41	391
Muut sosiaalisia tehtäviä varten asetetut viranomaiset	29	307
Urheilu- ja retkeilytoiminta	6	31
Opetustoimi ja opetuslaitokset	55	385
Sivistyslaitokset	5	51
Kunnalle kuuluvia maanpuolustustehtäviä varten asetetut viranomaiset	4	6
Muut pysyvät viranomaiset ja lautakunnat	15	321
Poikkeuksellisten olojen johdosta asetetut tilapäiset viranomaiset	17	384
Oikeus- ja järjestystoimi; kaupungin virastot	61	2 617
Paikalliset valtionviranomaiset, joilla on merkitystä kunnallishallinnolle	3	1 022
Helsingin kaupungin leski- ja orpoeläkekassa	2	15
Yhteensä	816	20 747

Ohjaus- ja neuvontatoimintaa on kuten aikaisemminkin suoritettu sekä tarkastustilaisuuksissa että muulloinkin, mm. arkistojen vastuunalaisten hoitajien tutustumis- ja neuvottelukäyntien yhteydessä kaupunginarkistossa. Samaa tarkoitusta ovat palvelleet virkamiesten koulutuskurssien aikana pidetyt, arkistonhoitoa koskeneet luennot.

Toiminta asiakirjavarikkona ja tutkimuslaitoksena

Asiakirjasiirot ja arkiston kasvu. Asiakirjoja siirsivät kaupunginarkistoon kertomusvuonna seuraavat virastot, laitokset ja virkamiehet: kaupunginkanslia; kiinteistötoimiston asemakaavaosasto; rakennusviraston kanslia- ja tiliosastot; sähkölaitos; liikennelaitos; satamalaitoksen satamarakennusosasto sekä satamakonttori; tuberkuloosiparantola; huoltoviraston hallinto- ja asiamiesosastot; lastensuojeluviraston hallinto- ja elatusaputoimistot; Sofianlehdon ja Lemmilän vastaanottokodit; Toivoniemen koulukoti; Tukholman päiväkotit; lastentarhain toimisto; lastentarha Barnabo; kaupunginorkesterin toimisto; maistraatti; investointitoimikunnan, sosiaalilääkärien palkkauskomitean, ammattikoulukomitean, kansakoululaitoksen historiakomitean, lasten kesävirkestyskomitean ja verotusvalmisteluviraston johtosääntökomitean puheenjohtajat tai sihteerit. Suomen Olympiayhdistys luovutti pysyvänä talletuksena vuosien 1940 ja 1952 olympiakisojen arkistot. Talletuksena on Helsingin Panttilainakonttori Oy:ltä vastaanotettu ent. Helsingin käsityöläisseuran eläke- ja avustuskassan arkisto. Asiakirjoja lahjoittivat lisäksi A. B. Rekolid, Tukholma; professorinrouva Anna Suolahti; dosentti Sven-Erik Åström ja kaupunginvaltuusmies F. Gröndahl. Eräältä yksityishenkilöltä ostettiin 1650-luvulta oleva Helsingin seutua koskeva asiakirjanide. Mikrofilmaamalla tai fotostatoimalla on hankittu asiakirjajäljennöksiä valtionarkistosta ja Ruotsista. Kaikkiaan uutta arkistoaineistoa toimintavuoden aikana kertyi n. 205 hyllymetriä.

Sisäiseen toimintaan kuuluvat työt. Virastoista ja laitoksista vastaanotetut asiakirjaleveranssit tarkastettiin luovutusluetteloiden mukaan sekä sijoitettiin paikoilleen. Kaikissa varastoissa jatkettiin asiakirjojen yleistä kunnostamista ja uudelleenkansiointia.

Seuraavat arkistot tai asiakirjasarjat järjestettiin osittain tai kokonaan ja luetteloiitiin valmistavasti tai lopullisesti: maistraatin memoriaalipöytäkirjat liitteineen; merimieshuoneen arkiston muuan lisäerä; Helsingin Makasiini Oy; sairaalavirasto; vastaanotto- ja työkodit; Bengtsärin ja Toivoniemen koulukodit; Reijolan lastenkoti; ammattioppilaskoti; komiteain asiakirjat; eräiden kaupungin palveluksesta eronneiden virkamiesten asiakirjat; lahjoituksina tai talletuksina v:n 1957 aikana vastaanotetut pienehköt yhdistys- ym. arkistot; sekä lisäksi seuraavat arkistot tai asiakirjasarjat, joissa työ jatkui v:een 1958: maistraatille saapuneet asiakirjat; kaasulaitoksen arkisto; rahatoimiston ja liikennelaitoksen asiakirjat; kaupunginvaltuuston ja rahatoimikamarin pöytäkirjojen sekalaiset liitteet; E. Ehrströmin arkisto ja muut ns. pikkukokoelmat. Hakemistojen laatimista maistraatin ja raastuvanoikeuden pöytäkirjoihin 1700-luvulta jatkettiin. Omistusoikeudellisia selvittelyjä silmälläpitäen jatkettiin useissa eri arkistoissa jo aikaisemmin aloitettua vanhan lähdeaineiston tarkastusta. Melkoisesti työtä aiheuttivat eräät ulkomailta saapuneet talous- ja henkilöhistorian alaan kuuluvat tiedustelut. Kysymyksissä, jotka koskivat Helsingin kaupungin vaakunan käyttöä esineissä, lipuissa ja leimasimissa, kaupunginarkisto useita kertoja joutui toimimaan neuvoa-antavana elimenä. Hankintatoimiston hallussa oleva, vuosikymmenien aikana laajaksi paisunut kaupunginvaltuuston painettujen asiakirjojen ym. varasto on inventoitu ja uudelleenjärjestetty kaupunginarkiston valvoessa työn suoritusta; varastoa on samalla voitu huomattavasti supistaa.

Käsikirjasto. Tavanmukaista luettelointia jatkettiin. Painotuotteita lahjoittivat vuoden varrella: valtionarkisto; Suomen sukututkimusseura; Kunnallisvirkamiesliitto; Erhvervsarkivet (Aarhus); Suomen historiallinen seura; fil. maist. Leo Pesonen; kaupunginarkistonhoitaja Rosén; Helsingfors pantaktiebolag; arkistonhoitaja Möller; Helsingin yliopiston kirjasto; Stockholms stadsarkiv; valmistava poikien ammattikoulu; Vetenskapssocieteten i Lund; Ejnar Munksgaard A/S (Kööpenhamina); Upsalan yliopiston kirjasto; Rigsarkivet (Kööpenhamina); Riksarkivet (Tukholma). Kaiken kaikkiaan kirjastoa lahjoitusten, vaihtojen ja ostojen kautta kartutettiin 528 niteellä.

Kirjeenvaihto ja arkiston käyttö. Saapuneita kirjeitä diarioitiin 158 (edellisenä vuonna 148) ja lähetettyjä 61 (75). Jäljennöksiä, todistuksia ja kirjallisia selvityksiä annettiin 104 (112). Virastoille ja yksityisille puhelimitse annetuista selvityksistä ja tiedoista ei ole pidetty luetteloja. Tutkijain käyntejä merkittiin toimistossa 155 (159) ja Tempeli-aukion arkistossa 87 (144); Mäkelänkadun arkistossa niitä oli n. 20. Asiakirjoja annettiin eri virastoille lainaksi 160 (103) yksikköä.

Tulot ja menot. Kaupunginarkiston kertomusvuoden tulot käsittivät annetuista todistuksista ym. kertyneitä lunastusmaksuja 3 320 mk (2 285 mk) ja arkiston menot nousivat, tilitysvuokrat mukaanluettuina, 12 550 773 mk:aan (10 900 174 mk). Lisäksi kaupunginarkistolle kertomusvuoden varrella myönnettiin yleisestä kalustonhankintamäärärahadista 62 390 mk uuden kirjoituskoneen ostoon ja yleisestä kalustokunnossapitomäärärahadista 1 013 mk säleverbien korjaamiseen sekä kaupunginhallituksen yleisistä käyttövaroista 149 983 mk tarvitun ylimääräisen arkistokansioerän maksamiseen ja 25 000 mk asiakirja- ja kirjallisuushankintoihin.